

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

порушеннями мовлення, вчать використовувати прийоми логопедичної ритміки в системі комплексних корекційно-логопедичних методик.

Список використаних джерел:

1. Бегас Л. Д. Корекція заїкання дітей старшого дошкільного віку засобами театралізованої діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / Л. Д. Бегас; НПУ ім. М. П. Драгоманова. К. : 2016. 16 с.
2. Богрова Х.Б. Психологічні особливості розвитку просодичного компонента мовлення дітей дошкільного віку засобами вокалотерапії: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія / Богрова Христина Борисівна; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2017. 24 с.
3. Григор'єва О. Є. Розвиток мовлення і корекція звукопорушень у старших дошкільників на музичних заняттях із використанням логоритміки та логопедичних вправ / О.Є. Григор'єва // *Логопед.* 2017. №3. С. 8-14.
4. Галущенко В. І. Застосування інноваційних логопедичних технологій у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення / В.І.Галущенко // *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7, у 2 т./ за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори. 2006, 2016. Т.1. 452 с.*
5. Логоритміка як інструмент в роботі з дітьми із порушеннями мовлення дошкільного віку // *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Корекційна педагогіка і психологія / за ред. Н. С. Гаврилової. Вип. 11 / Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2020. С.26-32.*
6. Черніченко Л. А. Стан університетської підготовки майбутніх логопедів до інноваційної діяльності в інклюзивних умовах дошкільних закладів освіти. *Інноваційна педагогіка. 2018. Вип.3. С. 68-71.*

Галущенко В. І., Богданов О. О.

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ СТИМУЛЯЦІЇ МОВЛЕННЕВО-РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ З ТПМ

Постановка проблеми: Проблема розвитку мовлення зараз є особливо актуальною. Головною проблемою сучасного суспільства є заміна багатьох факторів життя, а саме живого спілкування і рухового розвитку в житті дитини. Розвиток мовлення дітей - це багатозадчне і трудовмістке діло, що втіляють в себе різноманітні фактори. В сучасному світі все менше і менше приділять увагу руху, як цілостної течії і нерозривності в розвитку мовлення дитини [2; 4; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі розвитку корекційної освіти в Україні достатньо добре вивчені основні механізми мовленнєвих порушень різної етіології, активно вивчається лінгвістична структура мовленнєвого дефекту. Прояви недорозвинення мовлення вченими досліджено в різних аспектах: психолого-педагогічному, психолого-лінгвістичному, моторного розвитку та клінічному (Р. Левіна, Л. Лопатіна, О. Мاستюков, Ю. Рібцун, Л. Трофименко та ін.). Мовлення розглядається в контексті уявлень про системну будову психічної діяльності, при якій пізнавальні, вольові та мотиваційні процеси перебувають у

нерозривній єдності (Л. Виготський, О. Лурія, О. Запорожець та інші). Крім того, відзначається тісний взаємозв'язок емоційних процесів з регуляцією поведінки та діяльності (Н. Вітт, П. Гальперін, О. Запорожець, та ін.). При цьому порушення загальних властивостей емоційної регуляції можуть виступати істотним показником ризику виникнення «відхилень у формуванні особистості» [1; 3; 5; 6].

Мета статті – розкрити основний зміст використання засобів стимуляції мовленнєво-рухової діяльності дітей з важкими порушеннями мовлення.

Виклад основного матеріалу: Рух, як наслідок впливу механічної енергії на організм людини застосовувалося як профілактичний і лікувальний засіб з давніх-давен, ще за часів зародження медицини. Лікування за допомогою руху передбачає використання всіх видів і форм руху як лікувальний фактор. Болгарські вчені Л. Боньов, П. Слинчев, Ст. Банков пропонують для позначення даного виду терапії термін «кінезітерапії» як найбільш загальне визначення застосування різних форм руху, рухової активності та природних моторних функцій людини, відносячи кінезітерапію до групи неспецифічно діючих терапевтичних факторів. Вони вважають, що в результаті різні форми та засоби рухів змінюють загальну реактивність організму, підвищують його неспецифічну стійкість, руйнують патологічні динамічні стереотипи, що виникають під час хвороби, та створюють нові, що забезпечують необхідну адаптацію [1; 3; 5].

У корекційно-педагогічній роботі з учнями, які мають вади мовлення актуальні такі напрямки роботи:

1. Удосконалення рухів і сенсомоторного розвитку: - розвиток м'язової системи, що відповідає за мовлення і продукування мовлення; - розвиток дрібної моторики кистей і пальців рук; - розвиток артикуляційної моторики.
2. Корекція окремих сторін психічної діяльності: - розвиток просторових уявлень і орієнтації; - розвиток слухової уваги і пам'яті.
3. Розвиток різних видів мислення (наочно-образного, словесно-логічного).
4. Корекція порушень у розвитку емоційно-особистісної сфери.
5. Розвиток мовлення: - розвиток координації слова і ритмізованого руху.
6. Формування мовленнєвого дихання.
7. Виховання морально-вольових якостей та інтересу до систематичних занять фізичними вправами.[2; 3; 6].

На разі в сучасному світі є багато способів стимуляції мовленнєво-рухової діяльності: це рухливі ігри, лфк(лікувальна фізкультура), сенсорно-інтеграційні течії, логопедичні ритми і логоритмика [5].

Розвиток мовлення посідає важливе місце в загальному розвитку дитини. На жаль, у багатьох дітей зустрічаються різні порушення мовлення. В одних не повністю сформована система звуків, у інших – всі звуки сформовані, але в мовленні змішуються. А є діти, в яких за різних обставин

виниклі тяжкі порушення мовлення. Для того щоб навчити дитину правильно спілкуватися, є багато способів. Особливо ефективними є музично – ритмічні заняття, які в логопедичній практиці мають назву «логоритмічні заняття». Суть їх полягає у взаємодії слів, музики та рухів. Основна мета таких занять – комплексно розвинути дитину, а саме: укріпити кістково – м’язовий апарат, поліпшити координацію рухів та орієнтацію в просторі, розвинути дихання, голос, артикуляційну моторику, увагу, пам’ять, мислення [1; 3; 6].

Також можна викреслити використання лікувальної фізкультури і логопедичної ритмики в роботі з дітьми з ТПМ. Дитина здійснює різноманітні рухові дії впродовж всього дня, зокрема це побутова діяльність, ліплення, малювання, гра на музичних інструментах, різноманітні ігри. Фізичні вправи задовольняють потребу дитини у русі й водночас розвивають її. Вони забезпечують функціональну активність організму й відповідність ефективного виховання психофізичним потребам. Фізичні вправи не можна ототожнити чи замінити певними трудовими, побутовими діями.[3; 5].

Коли дитина виконує фізичні вправи, вона сконцентрована на досягненні результату дії. Вправи добирають відповідно до конкретних завдань фізичного розвитку. Їх ефективність залежить від:

- очікуваних результатів;
- адекватності віковій дитини;
- способів виконання рухів.

Рухові вправи активізують роботу серцево-судинної, дихальної, нервової систем. Окрім цього, такі вправи розвивають емоційну-вольову сферу дитини, сенсомоторні функції. При цьому значно активізуються розумові процеси, пам’ять, увага, увага. Тобто, при визначенні основних аспектів розвитку мовленнєво-рухової діяльності дитини можна побудувати програму, що буде націлена на розвиток цілісної системи.

Використання засобів стимуляції мовленнєво-рухової діяльності дітей з ТПМ є необхідної ланкою в розвитку дитини в комплексі медико-педагогічного впливу, визначається сучасними дослідниками, як В. Галущенко, С. Притиковської та інш. [1; 3; 5].

Висновки. Отже, в сучасному суспільстві є невідокремлена проблема розвитку мовленнєво-рухової діяльності дітей з тяжкими порушеннями мовлення, що собою створюють проблеми при постановці корекційного шляху розвитку дитини. В цій статті ми розкрили зміст основних засобів стимуляції мовленнєво-рухової діяльності дітей з тяжкими порушеннями мовлення, які використовують сучасні фахівці в роботі з дітьми не тільки з порушеннями мовлення, але і особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел:

1. Галущенко В. І., Іванова Т. І. Впровадження вправ біоенергопластики та емоційної лексики у корекційно-виховній роботі з дітьми з порушеннями мовлення // Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров’я людини: матеріали II інтернет-конференції. М. Одеса, 9-10 листопада 2018 р. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2018. С. 176-180

2. Галущенко В. І. Застосування вправ з нейробіки у корекційно-логопедичній роботі з дітьми молодшого шкільного віку з ТПМ. // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім.В. О. Сухомлинського : зб. наук. праць. Вип. 3 (54), вересень 2016 р. С.110-113.
3. Глухова О. В. Логоритміка – говоримо, рухаємося та музикуємо! // Музичний керівник. 2015. №9. С.13-19.
4. Притиковська С. Д. Використання в корекційно-логопедичних цілях розвитку координаційних здібностей у дітей з мовленнєвими порушеннями // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Вип.9. В 2-х т., том 2. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2017. С.201-210.
5. Трофименко Л. І. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями // Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами. Т.8. 2018. С. 224-229.
6. Штіль С. Ю. Формування мовленнєвих компетентностей у дошкільників з особливими освітніми потребами шляхом розвитку дрібної моторики / С. Ю. Штіль // Дитина з особливими потребами. 2019. № 5. С.26-28.

Голубєва О.А

ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ВАЖКІ ВАДИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Нова філософія освіти, гуманістичні тенденції державної політики сьогодення передбачають включення в освітній процес дітей з вадами психофізичного розвитку. Зростання дітей даної категорії в суспільстві зумовило значне розширення галузі дослідження зарубіжної та вітчизняної корекційної педагогіки і психології за рахунок підвищення інтересу до теоретичних та прикладних аспектів виховання і навчання дітей з вираженими порушеннями інтелекту. Розумова відсталість є незворотнім порушенням психофізичного розвитку(переважно пізнавальної сфери), яке призводить до труднощів у адаптації та інтеграції дитини в соціум.

Для дітей з вадами психофізичного розвитку характерна неоднорідність, поліморфність порушень емоційно-вольової та пізнавальних сфер. Ці чинники негативно впливають на розвиток дитини на різних вікових етапах.

Так, недостатність регуляційних процесів, які забезпечують ініціювання, програмування, контроль діяльності позначаються на опануванні уміннями й навичками у різних видах діяльності. З огляду на низьку ефективність самостійного прийому ,переробки і зберігання інформації дітьми з вадами психофізичного розвитку,педагогу пропонується у своїй роботі приділяти спеціальну увагу організації їхньої діяльності в усіх доменах розвитку (навчально-пізнавальному, моторному, соціальному і комунікативному) шляхом формування в них когнітивних стратегій поведінки та навичок з використанням спеціально розроблених стратегій ,методик, технологій навчання. Педагог має право вибору конкретних методів, форм, праці та педагогічних засобів, керуючись їхньою ефективністю. Однак, на кожному етапі роботи з дитиною, починаючи з її